

משנה - ראש השנה - רע"ב

• [פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#) • [פרק ד](#)

פרק א

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#)

פרק ב

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#)

פרק ג

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#)

פרק ד

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#)

ארבעה ראשי שנים הן. למלכים. מלכי ישראל מונין להם מניסון. שאם
מלך מלך בשבת או באדר, משהגיע ניסון פלטה לו שנה ומתחילין למנות
לו שנה שניה. ומקרא נפקא לן דמניסון מנינן להו, דכתיב (מלכים א ו) ויהי
בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה
הרביעית בחדש זו הוא החדש השני למלך שלמה על ישראל, מקיש
מלכות שלמה ליציאת מצרים **[א]**, מה יציאת מצרים מניסון מנינן לה **[ב]**,
אף למלכות שלמה מניסון מנינן לה. ולמלכי אמות העולם מונין מתשרי,
והינו דתנו לקמן בסמוך באחד בתשרי ראש השנה לשנים, כלומר לשנים
של מלכי אמות העולם. ונפקא מינה, לפי שרגילין למנות זמן שטרות
לשנות המלך משנה שעמד בה, משום שלום מלכות. ואם עמד מלך באדר
[ג] וכתב לו הסופר בניסון שלאחר שלשה עשר חדש **[ד]**, ניסון של שנה
שניה, כיון דניסון ראש השנה למלכים, הוה ליה שטר מקדם ופסול, משום
דהאי ניסון של שנה שלישית הוא, ושטרי חוב המקדמים פסולים, לפי
שנמצא טורף לקוחות שלקחו השדה מן הלזה בין זמנו של שטר לזמן
ההלואה, שלא כדיו, שהרי קדמה מכירה להלואה. לפיכך קנסוהו לאבד
גם מזמן ההלואה ואילך, ולא גבי ממשעבדי **[ה]**: **ולרגלים.** הכי קאמר,
רגל שבו שהוא פסח, ראש השנה לרגלים לענין הנודר, שאם עברו עליו
שלשה רגלים משנדר ולא קים נדרו עובר על כל תאחר. ורבי שמעון אומר
[ו] שאינו עובר על כל תאחר עד שיעברו עליו שלש רגלים כסדרן, וחג
המצות ותחלה, כמו שהן סדורים במקרא (דברים טו). בחג המצות ובחג
השבועות ובחג הסוכה. ופסק הלכה, משיעבר עליו רגל אחד בלבד ולא
הביא נדרו עובר בעשה, דכתיב (שם יב) ובאת שמה והבאתם שמה עלתיכם
וגו', רגל ראשון שאתה בא אתה צריך להביא. ומשיעברו עליו שלש רגלים
עובר על כל תאחר. ואין הלכה כרבי שמעון דבעי שלש רגלים כסדרן:
ראש השנה למעשר בהמה. שאין מעשרים מן הנולדים בשנה זו על
הנולדים בחברתה, דכתיב (דברים יד) עשר תעשר, בשתי מעשרות הכתוב
מדבר, אחד מעשר דגן ואחד מעשר בהמה, ואמר קרא שנה שנה, ולא
משנה זו על של חברתה: **ורבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי.**
כיון דאתקש מעשר בהמה למעשר דגן, מה מעשר דגן ראש השנה שלו
תשרי, אף מעשר בהמה ראש השנה שלו תשרי. ואין הלכה כרבי אלעזר
ורבי שמעון **[דאמרי]** באחד בתשרי. ותנא קמא סבר כיון דאתקש מעשר
בהמה למעשר דגן דכתיב עשר תעשר, מה דגן סמוך לגמרו עשורו, שהרי
ראש השנה שלו תשרי והוא סמוך לגמרו **[ח]**, שכל ימות **[החמה]** עומד בגרון
להתיבש, אף מעשר בהמה נמי סמוך לגמרו עשורו, דהינו אחד באלול,
שהבמות יולדות באב שאז נגמר זמן עבורו, דהכי ילפינן מקרא, דכתיב
(תהלים סה) לבשו פרים הצאן ועמקים יעטפו בר, אימתי לבשו פרים הצאן,
כלומר שמתלבשות מהזכרים העולים עליהם ומתעברות, בזמן
שהעמקים יעטפו בר, דהינו באדר שהזריעה צומחת ונפרת יפה. ויולדות

בָּאֵב, דְּזָמַן עֲבוּרָהּ שֶׁל בְּהֵמָה דְקָה חֲמִשָּׁה חֳדָשִׁים **[ט]**, הַלְכָּד רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה בְּאֶחָד בְּאַלּוּל, סָמוּךְ לְגִמְרוֹ: **לְשָׁנִים**. לְשָׁנֵי מַלְכֵי אֲמוֹת הָעוֹלָם, כְּדַפְרִישִׁית לְעֵיל: **וְלִשְׁמֹטִין וְלִיּוֹבְלוֹת**. מִשְׁנַכְנַס תְּשָׁרֵי אֶסוּר לְחַרֵּשׁ וְלִזְרַע מִן הַתּוֹרָה: **וְלִנְטִיעָה**. אִם נָטַע אֵילָן אַרְבָּעִים וְחֲמִשָּׁה יוֹם קִדְּם אֶחָד בְּתִשְׁרֵי **[יא]**, שֶׁהֵם שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת לְקִלְיָהּ, שֶׁהִנְטִיעָה נִקְלְטָת בְּשְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת, וְשִׁלְשִׁים יוֹם אַחַר הַקִּלְיָה לְהַחֲשֵׁב שָׁנָה, דְּשִׁלְשִׁים יוֹם בְּשָׁנָה חֲשׂוּבִים שָׁנָה **[יב]**, הָרֵי אַרְבָּעִים וְחֲמִשָּׁה יוֹם, כְּשִׁיגִיעַ אֶחָד בְּתִשְׁרֵי מוֹנִין לָהּ שָׁנָה שְׁנִיָּה מִשְׁנֹת הָעֶרְלָה, וְלִתְשָׁרֵי שֶׁל שָׁנָה הַאַחֲרָת מוֹנִין לָהּ שָׁנָה שְׁלִישִׁית, וְלֵאחֲרַי שָׁנָה שְׁלִישִׁית כְּשִׁיגִיעַ אֶחָד בְּתִשְׁרֵי שֶׁל שָׁנָה רְבִיעִית, אִם חֲנִטוֹ בְּנְטִיעָה זֹו פְּרוּת, עֲדִין הֵם אֶסוּרִים מִשׁוּם עֶרְלָה **[יג]**, שְׁאַף עַל פִּי שֶׁתְּשָׁרֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְנְטִיעָה, חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּשַׁבָּט רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָן, וְזֶה כְּבָר נַעֲשֶׂה אֵילָן, לְפִיכָד אֵין שְׁנֹתוֹ מִתְחַדֶּשֶׁת לְצֵאת מִיַּד עֶרְלָה עַד חֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּשַׁבָּט, וּמִשָּׁם וְאֵילָד אִם יַחֲנִטוּ בּוֹ פְּרוּת הֵם תּוֹרַת רְבָעִי עֲלֵיהֶן לְאַכְלָן בִּירוּשָׁלַיִם, וּבְחֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּשַׁבָּט לְשָׁנָה הַבָּאָה יֵצְאוּ מִיַּד רְבָעִי פְּרוּת הַחוֹנְטִים בָּהּ מִכָּאן וְאֵילָד: **וְלִירְקוֹת**. לְמַעֲשֵׂר יֶרֶק **[יד]**, שְׁאֵין תּוֹרְמִין מִן הַיֶּרֶק שֶׁנִּלְקָט לְפָנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה עַל הַיֶּרֶק הַנִּלְקָט לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה **[טו]**: **רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָן**. לְעִנְיָן מַעֲשֵׂר **[יז]** פְּרוּת, שְׁאֵין מַעֲשָׂרִין פְּרוּת אֵילָן שֶׁחֲנִטוּ קִדְּם שַׁבָּט עַל שֶׁחֲנִטוּ לְאַחַר שַׁבָּט, דְּבִאֵילָן אֲזַלִּינָן בְּתַר חֲנֻטָה. אִי נִמְי נִפְקָא מִנִּיהּ לְעִנְיָן שָׁנָה שְׁלִישִׁית שֶׁל שְׁמִיטָה שְׁנוּהַג בָּהּ מַעֲשֵׂר עָנִי, שְׁאוֹתָן פְּרוּת שֶׁחֲנִטוּ מִרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שָׁנָה שְׁלִישִׁית עַד שַׁבָּט דְּנִין אוֹתָן כְּפְרוּת שֶׁל שָׁנָה שְׁנִיָּה שְׁעֵבְרָהּ, וְנוֹהַג בָּהּ מַעֲשֵׂר רֹאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי, וּמַשְׁבָּט וְאֵילָד נוֹהַג בָּהּ מַעֲשֵׂר רֹאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר עָנִי:

פרק א - משנה ב

בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים. בְּשָׁנָה: **בְּפֶסַח עַל הַתְּבוּאָה**. מִדְּאִמְרָה תּוֹרָה הֵבִיאוּ לְפָנֵי עֹמֵר בְּפֶסַח כְּדִי שְׁאַבְרָד לְכֶם תְּבוּאָה שְׁבַשְׁדוֹת, מִיֵּנָה יִדְעִינָן דְּבְּפֶסַח נְדוּנִים עַל הַתְּבוּאָה **[יח]**: **וּבַעֲצָרֹת עַל פְּרוּת הָאֵילָן**. מִדְּאִמְרָה תּוֹרָה הֵבִיאוּ לְפָנֵי שְׁתֵּי הַלֶּחֶם בְּעֲצָרֹת כְּדִי שְׁאַבְרָד לְכֶם פְּרוּת הָאֵילָן, וְחֻטָּה עֶץ קִרְיָה רַחֲמִנָּא דְכְּתִיב (בְּרֵאשִׁית ב) וַיִּמְעַץ הַדָּעַת טוֹב וְרַע, כְּמֵאן דְּאָמַר עֶץ שְׁאֵכַל אָדָם הָרֹאשׁוֹן חֻטָּה הִיא: **כְּבָנֵי מְרוֹן**. כְּבָנֵי אֲמֵרִיָּא, כְּכַבְּשִׁים הַלְלוּ שְׁמוֹצִיאֵין אוֹתָן בְּפֶתַח קֶטָן זֶה אַחַר זֶה לְעֶשְׂרֵן, וְאֵין שְׁנַיִם יְכוּלִים לְצֵאת כְּאֶחָד: **הַיּוֹצֵר יַחַד לֶבֶם**. הַכִּי קֹאמֵר, הַיּוֹצֵר וְהוּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רוּאָה יַחַד לֶבֶם וּמִבֵּין אֵל כָּל מַעֲשִׂיהֶם, שְׁאַף עַל פִּי שֶׁעוֹבְרִים לְפָנָיו אֶחָד אֶחָד, מִכָּל מְקוֹם כָּלֵן נִסְקָרִים בְּסִקְרָה אַחַת **[כ]**: **וּבַחַג נְדוּנִין עַל הַמִּים**. מִדְּאִמְרָה תּוֹרָה נִסְכוּ לְפָנֵי מִים בְּחַג **[כב]**:

פרק א - משנה ג

שְׁלוּחֵינָם יוֹצְאִין. כְּשֶׁקִּדְּשׁוּ בֵּית דִּין אֶת הַחֹדֶשׁ שׁוֹלְחִין וּמוֹדִיעִין לְגוֹלָה יוֹם שֶׁקִּדְּשׁוּהוּ, אִם בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְחֹדֶשׁ שֶׁעֶבֶר חֶסֶר, אִם בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים וְאַחַד וְחֹדֶשׁ שֶׁעֶבֶר מְלֵא. וְשׁוֹלְחֵי בֵּית דִּין אֵין מְחַלְּלִין לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת יוֹם טוֹב: **וְעַל אֵב מִפְּנֵי הַתַּעֲנִית.** לְפִי שֶׁהִכְפִּילוּ בּוֹ צְרוּת יוֹתֵר מִשָּׂאָר תַּעֲנִיּוֹת **[כד]:** **וְעַל אֵלוֹל מִפְּנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה.** מוֹדִיעִין מִתִּי אֵלוֹל, וְעוֹשִׂין רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים בְּאֵלוֹל בְּגוֹלָה, דְּרַב שָׁנִים אֵין אֵלוֹל מִעֶבֶר. וְאִף עַל פִּי שֶׁסִּפֵּק בְּיָדָם שֶׁמָּא יַעֲבֹרוּהוּ בֵּית דִּין, אִי אִפְשָׁר לָהֶם לְדַעַת, וְעַל כְּרַחֵן הוֹלְכִים אַחֵר רַב שָׁנִים. וְאִם לֹא יִדְעוּ מִתִּי מִתְחִיל [אֵלוֹל], לֹא יִדְעוּ יוֹם שְׁלֹשִׁים שָׁלוֹ: **וְעַל תְּשָׁרֵי מִפְּנֵי תִקְנַת הַמוֹעֲדוֹת.** לְאַחֵר שֶׁקִּדְּשׁוּ בֵּית דִּין לְתִשְׁרֵי, הַשְׁלוּחִין יוֹצְאִין לְיוֹם הַמַּחֲרָת וְהוֹלְכִין עַד מְקוֹם שֶׁיְכוּלִין לְהִגִּיעַ עַד הַחֹג, וּמוֹדִיעִין אוֹתָם אִם עֶבְרוּ בֵּית דִּין אֶת אֵלוֹל אִם לֹא, כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָבֶן נוֹקֵפֶן בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים וּבִסְכוּת: פֶּסַח פֶּסַח קָטוֹ. פֶּסַח שְׁנֵי:

פרק א - משנה ד

מְחַלְּלִין אֶת הַשַּׁבָּת. עֲדִים שֶׁרָאוּ אֶת הַחֹדֶשׁ, כְּדִי לִילֵךְ וּלְהוֹדִיעַ לְבֵית דִּין: **שְׁבָהֶם שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין יוֹצְאִים לְסוּרָא.** לְהוֹדִיעַ לְגוֹלָה יוֹם קְבִיעוֹתָם **[כז],** הַלְכֵךְ חֲשִׁיבִי. וּמִן הַתּוֹרָה מְחַלְּלִין עַל כָּלֵן, אֲבָל רַבֵּנּוּ אֶסְרוּ לְפִי שֶׁאֵין תִּקּוּן הַמוֹעֲדוֹת תְּלוּי בְּהֵן, אֲבָל שְׁנֵי חֲדָשִׁים אֵלּוּ הֵעֲמִידוּ עַל דִּין תּוֹרָה, שֶׁכָּל הַמוֹעֲדוֹת תְּלוּיִין בְּהֵן: **תִּקְנַת קָרְבָּן.** שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, שֶׁיִּהְיֶה קָרֵב בְּזַמְנוֹ:

פרק א - משנה ה

בְּעֵלִיל. לְמַעַלָּה מִן הָאָרֶץ הַרְבֵּה, שֶׁהִכֵּל רוֹאִים אוֹתָהּ: **שֶׁלֹּא בְּעֵלִיל.** לְמַטָּה בְּשִׁפּוּלוֹ שֶׁל רְקִיעַ סְמוּךְ לְאָרֶץ, וְאַדְמוּמִית הַחֲמָה מְכַסֶּה אוֹתָהּ וְאֵינָה נִכְרַת כָּל כֶּף: **אֵין מְחַלְּלִין.** דִּוְדָאֵי רָאוּ אוֹתָהּ בִּירוּשָׁלַיִם. וְאֵין הִלְכָה כְּרַבֵּי יוּסִי:

פרק א - משנה ו

אָרְבַּעִים זוג. כְּתִי עֲדִים זוג אַחַר זוג: **וְעַכְבָּן רַבִּי עֲקִיבָא.** שְׁלֹא הָיָה לְבֵית דִּין צֶרֶךְ בָּהֶן: **אַתָּה מְכַשִּׁילָן לְעֵתִיד לְבָא.** שְׂיִמְנְעוּ מִלְּבָא לְהַעֲיֵד כְּשִׁירָאוּ שְׂדַבְרֵיהֶן לֹא נִשְׁמְעוּ. וְהִלְכָה כְּרַבָּן גְּמִלְיָאֵל:

פרק א - משנה ז

אָב וּבָנוּ וְכָל הַקְּרוּבִים כְּשָׂרִים לְעֵדוּת הַחֹדֶשׁ. דְּאָמַר לְהוּ רַחֲמֵנָא לְמִנְשָׁה וּלְאַהֲרֹן (שְׁמוֹת יב) הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם, עֵדוּת זוֹ שֶׁל חֹדֶשׁ תִּהְיֶה כְּשֶׁרָה בְּכֶם וְאִף עַל פִּי שְׂאֵתֶם אַחִים. וְרַבָּן דְּפִלְיָגִי עָלֶיהָ אָמַר, הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם, עֵדוּת זוֹ תִּהְיֶה מְסוּרָה לָכֶם, לְגִדּוּלִים שְׂבִדּוֹר כְּמוֹתְכֶם **[לב]**. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי שְׂמְעוּן:

פרק א - משנה ח

מִשְׁחָקִים בְּקִבְיָא. עֲצֻמוֹת שְׂמִשְׁחָקִים בָּהֶן בְּעֶרְבוֹן. וְאָמַר רַבָּן אֶסְמַכְתָּא לֹא קִבְיָא, וְהָרִי הוּן גְּזֻלָּנִים מִדְּרַבָּן **[לח]**: **וּמַלּוּי בְּרַבִּית.** לֹא קְרוּי גְּזֻלָּן דְּאוּרִיתָא לְמַפְסָלִיהָ, דְּהָא מִנְפְּשִׁיָּה יְהִיב לִיהָ **[לז]**: **מִפְּרִיחֵי יוֹנִים.** הֵינּוּ כְּעִין קִבְיָא, אִם תִּקְדַּמִּיהָ יוֹנָד לְיוֹנֵי: **וּסוּחָרֵי שְׂבִיעִית.** עוֹשִׂין סְחוּרָה בְּפִרוֹת שְׂבִיעִית, וְרַחֲמֵנָא אָמַר לְאַכְלָה וְלֹא לְסְחוּרָה **[לז]**. וּלְפִי שְׂנַחֲשָׁדוּ כָּל אֱלוֹ לְעֵבֵר עַל דָּת מְחַמַּת מְמוֹן, חֲשָׁדוּם לְהִיּוֹת מְעִידִים שְׂקָר עַל שְׁחַד: **וְהַעֲבָדִים.** פְּסוּלִים דְּאוּרִיתָא הֵם **[לח]**, קַל וְחֹמֶר מֵאִשָּׁה: **עֵדוּת שְׂאִין הָאִשָּׁה כְּשֶׁרָה לָהּ.** לְפִי שְׂיֵשׁ עֵדוּת שְׁהָאִשָּׁה כְּשֶׁרָה, כְּגוֹן לְהַעֲיֵד לְאִשָּׁה שְׂמֵת בְּעֵלָה לְהַתִּירָה לְנִשְׂא לְזָרִים, וְכֵן לְהַעֲיֵד עַל סוּטָה שְׂנִטְמַאת שְׁלֹא תִשְׁתָּה, וְהִנָּד פְּסוּלִין דְּרַבָּן נְמִי כְּשָׂרִים. אֲבָל פְּסוּלִין בְּעֵבְרָה מִן הַתּוֹרָה לֹא הִכְשִׁירוּ חֲכָמִים בְּעֵדוּת הָאִשָּׁה **[לט]**, וְאִף עַל פִּי שְׁהַכְשִׁירוּ הָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה שְׁהוּן פְּסוּלִים לְעֵדוּת מִן הַתּוֹרָה:

פרק א - משנה ט

ואם צודה להם. אורב {מב}. כְּמוֹ וְאַתָּה צוּדָה אֶת נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ (שְׁמוּאֵל א כד) : **שְׁנֵאמַר אֱלֹה מוֹעֲדֵי ה'.** וְכָל מְקוֹם שְׁנֵאמַר מוֹעֵד, בְּמוֹעֲדוֹ, דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת :

פרק ב

פרק ב - משנה א

אם אינן מכירין אותו. אִם אֵין בֵּית דִּין מְכִירִין אֶת הָעֵד אִם נֶאֱמַן וְכִשֶּׁר הוּא : **מְשַׁלְּחִים.** בֵּית דִּין שֶׁבְעִירוֹ : **אחר עמו.** זוג אחר {א} שֶׁל עֵדִים, לְהַעֲיִד עָלָיו לִפְנֵי בֵּית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁמְקַדְּשִׁים אֶת הַחֹדֶשׁ : **מְשַׁקְלְקְלוּ הַמֵּינִין.** שֶׁשָּׁכְרוּ עֲדֵי שֶׁקֶר לְהַטְעוֹת אֶת הַחֲכָמִים :

פרק ב - משנה ב

היו משיאין משואות. לְאַחַר שֶׁקֻדְּשׁוּ הַחֹדֶשׁ. וְלֹא הָיו צָרִיכִין לְשַׁכֵּר שְׁלוּחִין לְשַׁלַּח לְגוֹלָה וּלְהוֹדִיעַ, שֶׁהַמְשׂוּאוֹת הָיוּ מוֹדִיעִין אוֹתָן : **מְשַׁקְלְקְלוּ הַכּוֹתֵימִים.** וְהִשְׂיִאוּ גַם הֵם מְשׂוּאוֹת שֶׁלֹּא בְזִמְן, לְהַטְעוֹת. לְפִי שֶׁבֵּית דִּין לֹא הָיוּ מְשִׂיִאִין מְשׂוּאוֹת אֶלָּא עַל הַחֹדֶשׁ שֶׁנִּתְקַדְּשׁ בְּיוֹם שְׁלֹשִׁים {ד}, וְכִשְׁלֹא הָיוּ מְשִׂיִאִין לְעֶרֶב שֶׁל יוֹם שְׁלֹשִׁים הַכֹּל יוֹדְעִים שֶׁהַחֹדֶשׁ מְעַבֵּר. וּפְעַם אַחַת עָבְרוּ בֵּית דִּין אֶת הַחֹדֶשׁ וְלֹא עָשׂוּ מְשׂוּאוֹת לְעֶרֶב שֶׁל יוֹם שְׁלֹשִׁים, וְהַכּוֹתֵימִים הִשְׂיִאוּ בְּהָרִים שֶׁלָּהֶם וְהִטְעוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה לְעֲשׂוֹתוֹ חֶסֶר :

פרק ב - משנה ג

כְּלִנְסָאוֹת. עֲצִים אֲרָכִים וְגִבּוֹהִים. תִּרְגוּם גַּס כְּלוֹנֵס. כְּדִי שְׂיֵרְאוּ לְמִרְחוֹק:
וְקִנִּים וְעֲצֵי שָׁמֶן וְיַנְעֵרֶת שֶׁל פֶּשֶׁתָּן. כָּל אֱלוֹ מֵרַבִּים שֶׁלֶהֲבֵת:

פרק ב - משנה ד

מֵהַר הַמְּשֻׁחָה. הַר הַזֵּיתִים שֶׁהוּא נֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם בְּמִזְרְחָהּ: **כָּל הַגּוֹלָה**. בְּנֵי
בְּבֶל **[ח]**: כְּמִדּוֹרֵת אֵשׁ. שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹטֵל אֲבוּקָה וּמַעֲלָה לְרֹאשׁ גִּגּוֹ:

פרק ב - משנה ה

לֹא הֵיוּ זָזִים מִשָּׁם כָּל הַיּוֹם. הָעֵדִים שְׂיִצְאוּ חוּץ לְתַחוּמָן בַּשָּׁבֶת וּבָאוּ
לְהַעֲיֵד. שֶׁהַיּוֹצֵא חוּץ לְתַחוּם אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת:

פרק ב - משנה ו

לְפָנֵי הַחֲמָה אוֹ לְאַחַר הַחֲמָה. פְּגִימַתָּה שֶׁל לְבָנָה לְפָנֵי הַחֲמָה, נוֹטָה לְצַד
הַחֲמָה, אוֹ לְצַד אַחֵר. וְעָלָה קֶתְנֵי סִיפָא אִם אָמַר לְצַד הַחֲמָה לֹא אָמַר
כְּלוּם, שֶׁמַּעוֹלָם לֹא רָאִתָּה חֲמָה פְּגִימַתָּה שֶׁל לְבָנָה, דְּלַעוֹלָם הַחֲלֵק הַמַּאִיר
מִמֶּנָּה נוֹטָה לְצַד הַשֶּׁמֶשׁ וְהַחֲלֵק הַפְּגוּם נוֹטָה לְצַד הָאֲחֵר **[יג]**: **בְּצַפּוֹנָה אוֹ**
בְּדַרוּמָה. שֶׁהַלְבָּנָה מִתְרַחֶקֶת מִן הַשֶּׁמֶשׁ פֶּעַם לְצַד צָפוֹן פֶּעַם לְצַד דָּרוֹם,
וְאִם יָדְעוּ בֵּית דִּין בְּדֶרֶךְ הַחֲשֻׁבוֹן שֶׁבָּאוּתוֹ זְמַן רְאוּיָה שֶׁתְּהִיָּה לְצַד צָפוֹן
וְאָמְרוּ הָעֵדִים שֶׁרְאוּיָה נוֹטָה לְצַד דָּרוֹם אוֹ אֶפְסָא, בִּידוּעַ שְׂעֵדֵי שֶׁקָּרָה הוּן:
כַּמָּה הִיָּה גְבוּהָ. מִן הָאֲרֶץ לְפִי רְאוּת עֵינֵיכֶם. אִם אָמַר אֶחָד מִן הָעֵדִים
גְבוּהָ שְׁתֵּי קוֹמוֹת וְהָאֶחָד אָמַר שְׁלֹשׁ, יַעֲדוּתוֹ קִיּוּמָת. אֶחָד אוֹמֵר שְׁלֹשׁ וְאֶחָד

אומר חמש, עדותן בטלה: **ולאין היה נוטה**. ראשי הפגימה לאיזה צד נוטין, לצד צפון או לצד דרום: **וכמה היה רחב**. שהלבנה משתנה שעורה **[יד]** כפי מה שהיא רחוקה מן החמה או קרובה אליה:

פרק ב - משנה ז

ראש בית דין אומר מקדש. דכתיב (ויקרא כו) וידבר משה את מועדי ה', מכאן שראש בית דין אומר מקדש: **וכל העם עונין אחריו**. דכתיב (שם) מועדי ה' אשר תקראו אותם, קרי ביה אתם, דחסר כתיב בלא וייו: **מקדש מקדש**. תרי זמני, דכתיב (שם) מקראי קדש, שני מקראות: **שנראה בזמנו**. בליל שלשים: **אם לא נראה בזמנו**. וקובעין ראש חדש ליל אחד ושלשים: **אין מקדשין אותו**. שקדוש החדש אינה חובה, דאמר קרא (ויקרא כה) וקדשתם את שנת החמשים שנה, שנים אתה מקדש, שחובה על בית דין לומר מקדשת השנה בשנת היובל, ואין אתה מקדש חדשים, שאין חובה על בית דין לומר החדש מקדש. וכשנראה בזמנו מקדשים אותו: מפני שצריך חיזוק. והלכה כרבי אלעזר ברבי צדוק:

פרק ב - משנה ח

צורות לבנות. שעור הירח ולאיזה צד קרניה נוטות: **קבלן רבן גמליאל**. לא מפני שחשב שאפשר שתראה הירח שחרית במזרח בתחלת הנץ החמה ובו ביום עצמו תראה במערב עם שקיעת החמה, כי זה אי אפשר. אלא שקבל עדותן במה שאמרו שראו הירח במערב ערבית, מפני שיזע בדרכי החשבון שהיה אפשר שתראה באותה הלילה. ובמה שאמרו שראוה שחרית במזרח, אמר טועים הם ועננים כדמות ירח נראה להם ברקיע. דהכי תניא בבביתא [כה.], פלעם אחת נתקשרו שמים בעבים ונראתה דמות לבנה בעשרים (ושבעה) [ותשעה] לחדש וכו'. ורבי יוחנן בן נורי דאמר עדי שקר הם, היה נראה לו לפי חשבוננו שלא היה אפשר שתראה הירח באותו לילה שאמרו העדים שראו אותה, ואמר עדי שקר הם, לפי שלא היה בין הראיה ובין המולד לפי דעתו, כל כך זמן שיהיה אפשר שתראה בו. ועל זה השיב רבן גמליאל בבביתא, כך מקבלני מבית אבי אבא פעמים בא בארפה ופעמים בא בקצרה, כלומר שהזמן שיש בין המולד עד שתראה הירח אינו שווה לעולם, אלא פעמים תהיה תנועת הירח מהירה ופעמים מאחרת. וכפי מהירות תנועת הירח באותו הזמן, דן רבן גמליאל שהיה ראוי

שְׁתַּרְאָה הַלְבָנָה בְּאוֹתוֹ הַלֵּילָה, לְפִיכֶךָ קִבַּל עֲדוּתְךָ : רְאִינוּהוּ בְּזִמְנוֹ. בְּלֵיל
שְׁלֹשִׁים : וּבְלֵיל עֶבְרִי. לַיִל שְׁלֹשִׁים וְאַחַד : וְקִבְּלוּ רַבּוֹן גַּמְלִיאֵל. לֹא מִפְּנֵי
שֵׁנָא מֵר שֵׁנִתְרַחֲקָה הִירַח מִן הַשֶּׁמֶשׁ בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים עַד שֵׁתַּרְאָה, וּבְלֵיל
שְׁלֹשִׁים וְאַחַד חֲזָרָה לְאַחֻרְיָה וְנִתְקַרְבָּה אֶצֶל הַשֶּׁמֶשׁ עַד שֵׁנִתְפַּסִּית, שְׁאִין
הִירַח חוֹזֵרֵת לְאַחֻרְיָה אֶלָּא עוֹשֶׂה מַהֲלָכָה בְּסַבּוּב בְּגִלְגָּלָה, אֶלָּא שְׂיַדַּע רַבּוֹן
גַּמְלִיאֵל בְּחֻשְׁבוֹנוֹ שֶׁבְּאוֹתוֹ הַלֵּילָה שְׁאֲמָרוּ הָעֲדִים שְׂרָאוּהָ, כְּבָר נִתְרַחֲקָה
הִירַח מִן הַשֶּׁמֶשׁ עַד שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר שֵׁתַּרְאָה, לְפִיכֶךָ קִבַּל עֲדוּתְךָ. וּבִמָּה
שְׁאֲמָרוּ בְּלֵיל עֶבְרִי לֹא נִרְאָה, אֶפְשָׁר שֶׁהָיָה מִפְּנֵי שֶׁפָּסָה אוֹתוֹ הָעֵנָן אוֹ
סָבָה אַחֲרַת גְּרָמָה שֶׁהֵם לֹא רָאוּ אוֹתָהּ : רְוֹאָה אֲנִי אֶת דְּבָרֶיךָ. לְעֵבֵר אֶת
הַחֹדֶשׁ :

פרק ב - משנה ט

הֵלֶךְ וּמִצָּאוּ רַבִּי עֲקִיבָא. לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ : מִצָּר. עַל שֶׁהִנְשִׂיא גִזֵּר עָלָיו לְחַלֵּל
אֶת יוֹם הַכַּפּוּרִים : אֲשֶׁר תִּקְרָאוּ [ח]. בְּקִרְיַאת בֵּית דִּין תִּלְאוּ הַכֶּתוּב : בָּא.
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶצֶל רַבִּי דוֹסָא : לָמָּה לֹא נִתְפָּרְשׁוּ שְׁמוֹתֵינוּ וְכוּ'. שְׂאִם יָבֵא אָדָם
לְדוֹן אַחַר בֵּית דִּין שְׁבִימִי, לוֹמֵר וְכִי בֵּית דִּין זֶה כְּמוֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אוֹ כְּאַלְדָּד
וּמִיָּדָד, אוֹמְרִים לוֹ שְׂמָא חֲשׁוּב הוּא כְּאוֹתָן שֶׁנִּשְׁאַרוּ שְׁלֹא נִתְפָּרְשׁוּ שְׁמוֹתֵינוּ :

פרק ג

פרק ג - משנה א

רְאוּהוּ בֵּית דִּין וְכָל יִשְׂרָאֵל. בְּלֵיל שְׁלֹשִׁים. דְּסִלְקָא דְּעֵתָךְ אֲמִינָא הוּאִיל
וְרְאוּהוּ בֵּית דִּין וְכָל יִשְׂרָאֵל, אֶפְרָסְמָא לִיה מִלְּתָא דְּבִיּוֹם שְׁלֹשִׁים נִרְאָה
לְקַדְּשׁוֹ, קָא מְשַׁמַּע לֵן דָּאִם חֲשִׁכָה וְהִגִּיעַ לַיִל אַחַד וּשְׁלֹשִׁים וְלֹא אֲמָרוּ בֵּית
דִּין מְקַדְּשׁ, מְעַבְּרִים אוֹתוֹ וְקוֹבְעִים רֹאשׁ חֹדֶשׁ יוֹם שְׁלֹשִׁים וְאַחַד : נְחָקְרוּ
הָעֲדִים. הִכִּי קְאָמַר, אִי נִמִּי נְחָקְרוּ הָעֲדִים בְּלִבְד וְלֹא הִסְפִּיקוּ לוֹמַר מְקַדְּשׁ
עַד שֶׁהִגִּיעַ לַיִל שֶׁל שְׁלֹשִׁים וְאַחַד, מְעַבְּרִים אוֹתוֹ. דְּסִלְקָא דְּעֵתָךְ אֲמִינָא

תהווי חקירת עדים כְּתַחֲלַת דִּין, וּמִקֵּדֶשׁ מִקֵּדֶשׁ כְּגַמֵּר דִּין, וּגְמַר דִּין הוּי בְּלִילָה וּנְקֻדְשִׁיהָ בְּלִילָא, קָא מְשַׁמַּע לֵן דְּלֵא, שְׂאִין מִקֵּדְשִׁין אֶת הַחֻדֶּשׁ בְּלִילָה (ב). וּמִיְהוּ אִם לִיל שְׁלֹשִׁים (ג) רְאוּ הִירַח עִם שְׂקִיעַת הַחֲמָה וַיֵּשׁ שְׁהוּת בַּיּוֹם לֹמֵר מִקֵּדֶשׁ קִדְּם צֵאת הַכּוֹכָבִים, מִקֵּדְשִׁין אוֹתוֹ, דְּלֵא חָשִׁיב לִילָה עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים: **יַעֲמְדוּ שְׁנַיִם וַיַּעֲיִדוּ**. מִתְנַתִּין אִירִי כְּגוֹן שְׂרָאוּהוּ בֵּית דִּין בְּלִילָה לִיל שְׁלֹשִׁים, וְאִי אֶפְשָׁר לְקֻדְשׁוֹ בְּלִילָה (ה), הַלְּפָד לְמַחֵר יַעֲמְדוּ שְׁנַיִם וַיַּעֲיִדוּ, דָּאִם לֹא עַל יַעֲדוּתָן שֶׁל אֱלוֹהֵי עַל מָה יִקֻּדְשׁוּ. אָבֵל אִם רְאוּהוּ בֵּית דִּין עִם שְׂקִיעַת הַחֲמָה בְּזִמָּן שֵׁישׁ שְׁהוּת לֹמֵר מִקֵּדֶשׁ, יִקֻּדְשׁוּהוּ בְּרֵאֲיָתָם, דְּלֵא תְּהֵא שְׁמִיעָה שְׁשׁוּמְעִין מִפִּי עֲדִים גְּדוּלָה מְרֵאֲיָה, דְּהֵא גְּבִי קֻדוּשׁ הַחֻדֶּשׁ לֹא כְּתִיב יַעֲדוּת, אֶלָּא כְּזֶה רְאֵה וְקֻדֶּשׁ: **יַעֲמְדוּ שְׁנַיִם**. לְמַחֵר כְּשֶׁבָּאִים לֹמֵר מִקֵּדֶשׁ: **וַיּוֹשִׁיבוּ מִחֲבָרֵיהֶם אֶצֶל הַיַּחֲיִיד**. וְאִף עַל גַּב דְּיַחֲיִיד מִמַּחֲה דֵן אֶפְלוּ בִּיחֲיִידִי, קֻדוּשׁ הַחֻדֶּשׁ לֹא הוּהוּ בִּיחֲיִידִי (ז). שְׂאִין לָד מִמַּחֲה לְרַבִּים יוֹתֵר מִמִּשְׁה רַבְּנֵי, וְקֹאֲמֵר לִיהָ רַחֲמֵנָא עַד דְּאִיכָּא אֶהְרוּ בְּהַדָּד (ח), דְּכְתִיב (שְׁמוֹת יב) וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהְרוֹן וְגו' הַחֻדֶּשׁ הַזֶּה לָכֶם:

פרק ג - משנה ב

שְׁהוּא קָרוֹן. וְאִינוּ קָרוֹי שׁוֹפֵר, דְּכְתִיב (דְּבָרִים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ (ט) הָדָר לוֹ וְקָרְנֵי רֹאֵם קָרְנָיו. וְגַבִּי רֹאֵשׁ הַשָּׁנָה שׁוֹפֵר כְּתִיב (עִקְרָא כה) וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפֵר תְּרוּעָה, וְגַמְרִינוּ רֹאֵשׁ הַשָּׁנָה מִיּוֹבֵל: **בְּקָרוֹן הַיּוֹבֵל**. וַיּוֹבֵל דְּכָרָא הוּא, דְּאָמֵר רַבִּי עֲקִיבָא כְּשֶׁהֲלַכְתִּי לְגַלְיָא הָיוּ קוֹרִין לְדְּכָרָא יוֹבֵלָא, אֶלְמָא אֶפְלוּ שׁוֹפֵר שֶׁל אֵיל נְקָרָא קָרוֹן. וְרַבְּנֵי אָמְרִי כָּל הַשׁוֹפְרוֹת אֶקְרוּ קָרוֹן וְאֶקְרוּ שׁוֹפֵר (יא), דְּפָרָה, קָרוֹן אֶקְרִי שׁוֹפֵר לֹא אֶקְרִי. וְהַלְּכָה כְּחַכְמֵים:

פרק ג - משנה ג

שֶׁל יַעֲל פְּשׁוּט. דְּלַתְפֻּלָּה בְּעִינָן פְּשׁוּטוֹת: **וּפִיו מְצַפֶּה זָהָב**. בְּשֶׁל מִקֵּדֶשׁ קֹאֲמֵר: **שׁוֹפֵר מְאָרִיד**. לְאַחַר שְׁחֲצוּצוֹת פּוֹסְקִים תְּקִיעַתָּם נִשְׁמַע קוֹל הַשׁוֹפֵר:

בְּשֵׁל זְכָרִים. אֵילִים: וּשְׁתֵּי חֲצוּצוֹת בְּאֲמִצֵּעַ. שְׁנֵי שׁוֹפְרוֹת הָיוּ לָהֶם, אֶחָד מִכָּאן וְאֶחָד מִכָּאן, וְחֲצוּצוֹת בְּאֲמִצֵּעַ: שְׁמֵצוֹת הַיּוֹם בְּחֲצוּצוֹת. דְּסִתָּם תִּעֲנִית עַל צֶרֶת צְבוּר, וּכְתִיב (בַּמִּדְבָּר י) עַל הַצָּר הַצּוֹרֵר אֶתְכֶם [טו] וְהִרְעוּתָם בְּחֲצוּצוֹת. וְדוֹקָא בְּמִקְדָּשׁ עוֹשִׂין כֵּן, אֲבָל בְּגִבּוּלִים בְּזָמַן שֶׁיֵּשׁ שׁוֹפֵר אֵין חֲצוּצוֹת, וּבְזָמַן שֶׁיֵּשׁ חֲצוּצוֹת אֵין שׁוֹפֵר, דְּכְתִיב (תְּהִלִּים צח) בְּחֲצוּצוֹת וְקוֹל שׁוֹפֵר הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ ה', לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ ה' אֵין, שְׁלֵא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ ה' לֹא:

שׁוֹה הַיּוֹבֵל לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה לְתַקִּיעָהּ. בְּפִשׁוּטִים. וְאִף עַל גַּב דְּתַקִּיעָה בַּיּוֹבֵל לֹא לְתַפְלָה וְלֹא לְזַכְרוֹן אֶלָּא לְסִימָן שְׁלוּחַ עֲבָדִים וְחֲזָרוֹת שְׁדוֹת לְבַעֲלֵיהֶן, אֲפֹלוּ הָכִי כְּעִין רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּעִי, דְּגַמְרִינָן בְּגִזְרָה שׁוֹה מְשַׁבְּעֵי שְׁבִיעֵי, שֶׁיְהִיוּ כָּל תְּקִיעוֹת שֶׁבַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי שְׁוֹת זֹ כְּזוֹ. פְּרוּשׁ אַחַר לְתַקִּיעָה, לְמַנְיָן הַתְּקִיעוֹת, וְלְבָרְכוֹת, לְמַנְיָן הַבְּרָכוֹת, דְּבַעֲי לְמִימַר מְלֻכוּיּוֹת זְכָרוֹנוֹת וְשׁוֹפְרוֹת בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁל יוֹבֵל כְּמוֹ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כּוֹי. וְאֵין הֶלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה וְלֹא כְּתַנָּא קַמָּא. אֶלָּא הֶלְכָה בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה בֵּין יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁל יוֹבֵל, שֶׁנִּיהֵם בְּשֵׁל זְכָרִים כְּפּוּפִים:

שׁוֹפֵר שֶׁנִּסְדַּק וְדַבְּקוֹ. בְּדַבְּק [יח], פְּסוּל, דְּהָוָה לִיהַ כְּשֶׁנִּי שׁוֹפְרוֹת [טז]. וְהִנֵּי מְלִי נִסְדַּק לְאַרְכּוֹ. אֲבָל נִסְדַּק לְרַחְבּוֹ, אִם נִשְׁתִּיר מִמְּקוֹם הַנְּחַת פָּה עַד מְקוֹם הַסֶּדֶק כְּדִי שֶׁעוֹר תְּקִיעָה כָּשֶׁר, וְאִם לֹאוּ פְּסוּל. וְכַמָּה שְׁעוֹר תְּקִיעָה, כְּדִי שֶׁיֵּאֲחַזְנוּ בִּידוֹ וַיִּרְאֶה לְכָאן וּלְכָאן: נִקְבַּ וְסִתְמוֹ. דוֹקָא שֶׁסִּתְמוּ בְּמִינוֹ וְנִשְׁתִּיר רַבּוֹ שְׁלֵם וְלֹא עֲכָבוּ הַנִּקְבִּים שֶׁנִּסְתְּמוּ אֶת הַתְּקִיעָה, כָּשֶׁר. וְאִם חֲסַר אֶחָד מִן הַתְּנָאִים הַלְלוּ, פְּסוּל:

פרק ג - משנה ז

בור. חפירה בקרקע: **דות.** מקום מקף מחצות על הארץ: **פּטס.** כלי גדול של חרס: **אם קול שופר שמע.** העומד חוץ לבור, ושמע קול תקיעת התוקע בבור. דאלו אותן שבור לעולם יצאו, שהן שומעין קול שופר לעולם: **אם כון לבו.** לצאת: **יצא.** ואף על פי שלא נתפון התוקע להוציא, הקא מירי בחזן הכנסת שתוקע, שהוא מתפון להוציא כל השומעים קול תקיעתו, הלכך אף על גב דלא נתפון להוציא זה העובר אחורי בית הכנסת ולא ידע ליה, יצא. אבל התוקע להוציא יחיד ידי חובתו בעינן שיתפון שומע:

פרק ג - משנה ח

והיה פאשר ירים משה ידו וכו'. משום דאירי לעיל בכונת הלב, תנא נמי להך דאית בה בשעה שמכונים לבן לאביהם שבשמים הם מתגברים:

פרק ד

פרק ד - משנה א

יום טוב של ראש השנה, במקדש היו תוקעים. שתקיעת שופר אינה מלאכה, ורבנן הוא דגזור עליה גזרה שפא יטלנו בידו ויעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים, ובמקדש לא גזור, דאין אסור שבות דרבנן במקדש: **אבל לא במדינה.** לא בירושלים, ולא בגבולין. והרמב"ם מפרש שירושלים כלה קרויה מקדש, ושאר ארץ ישראל קרויה מדינה: **בכל מקום שיש בו בית דין.** ואפלו אין קבועין אלא שבמקרה באו שם, תוקעין בו: **אלא ביבנה.** שהיתה שם סנהדרי גדולה בימיו. וכן בכל מקום שגלתה שם סנהדרי גדולה, אבל לא בבית דין של עשרים ושלושה: **אמרו**

לו וכו'. איכא בין אמרו לו לתנא קמא, דתנא קמא סבר כל מקום שיש בו בית דין, ואפלו באקראי. ואמרו לו סברי, אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין קבוע כמו ביבנה, אבל בית דין של אקראי לא. והלכה כאמרו לו:

פרק ד - משנה ב

ועוד זאת היתה ירושלים. מתניתין חסורי מחסרא והכי קתני, בירושלים היו תוקעין בכל העיר כל זמן שבית דין יושבים במקדש **ב**, שבית דין יושבין עד ששה שעות ביום. וביבנה לא היו תוקעין בכל העיר אלא בפני בית דין. ועוד זאת היתה ירושלים יתרה על יבנה כו': **כל עיר שהיא רואה**. ירושלים. פרט ליושבת בנחל שאף על פי שהיתה קרובה לא היו תוקעין בה: **ושומעת**. פרט ליושבת בראש ההר: **וקרובה**. פרט ליושבת חוץ לתחום: **ויכולה לבא**. פרט למפסיק לה נהר:

פרק ד - משנה ג

לולב נטל במקדש שבעה. דכתיב (ויקרא כג) ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים: **ובמדינה יום אחד**. דכתיב (שם) ולקחתם לכם ביום הראשון: **ושיהא יום הנה**. יום הנפת העמר: **כלו אסור**. לאכל מן החדש. וטעמא מפרש בפרק לולב הגזול (ספח פ"ג מ"ב):

פרק ד - משנה ד

ונתקלקלו הלויים בשיר. של תמיד של בין הערבים, ולא אמרו בו שיר כלל. לפי שרב פעמים היו העדים באים קדם המנחה, לפיכך תקנו שיר של יום טוב בתמיד של בין הערבים. ובתמיד של שחר שרב פעמים עדין לא באו עדים ולא ידעו אם יתקדש היום אם לאו, לא תקנו לו שיר של יום טוב, אלא שיר של חל היו אומרים. ואותו פעם שהגיע שעת הקרבת

תמיד של בין הערבים ועדין לא באו עדים, לא ידעו הלויים אם יאמרו שיר של חל [ד] או שיר של יום טוב, ולא אמרו שיר כלל: **נוהגין אותו היום קדש**. דמשחשכה ליל שלאחר כ"ט באלול נהגו בו קדש, שמא יבאו עדים מחר ויקדשוהו בית דין, ונמצא שבלילה ליל יום טוב הוא, וכן למחר כל היום עד המנחה, ואם באו עדים קדם המנחה בית דין מקדשין את החדש ונדע שיפה נהגו בו קדש. ואם מן המנחה ולמעלה באו עדים, אף על פי שאין בית דין מקדשין אותו היום, ויעברו את אלול ויקדשוהו למחר, אף על פי כן נוהגין אותו בקדשה ואסור במלאכה, דלמא אתו לזוללי ביה לשנה הבאה ויעשו בו מלאכה כל היום, ואמרי אשתקד נהגנו בו קדש בחנם, ומן המנחה ולמעלה חזרנו ונהגנו בו חל: **שאפלו ראש בית דין בכל מקום**. שנצרך לפרש ממקום הועד למקום אחר. והרי עקר מצות [קדוש] החדש תלויה בו, כדתנן לעיל [פרק ב] ראש בית דין אומר מקדש, מכל מקום לא יהיו צריכין עדים לילך אחריו אלא למקום הועד שהסנהדרין יושבין שם ילכו, וסנהדרין מקדשין אותו בלא ראש בית דין:

פרק ד - משנה ה

אבות. מגן אברהם: **וגבורות**. אתה גבור: **קדשת השם**. קדוש קדוש קדוש: **קדשת היום**. אתה בחרתנו: **זכרונות ותוקע שופרות ותוקע**. מקראי ילפינן להו, דכתיב (ויקרא כג) זכרון תרועה, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה זכרון אלו זכרונות, תרועה אלו שופרות, ואמר קרא (במדבר ט) והיו לכם לזכרון לפני אלהיכם אני ה' אלהיכם, מה תלמוד לומר אני ה' אלהיכם, למד על כל מקום שיש שם זכרונות ושופרות, יהיו מלכויות עמהם: **אמר רבי עקיבא וכו'**. והלכה כרבי עקיבא:

פרק ו - משנה ו

מעשרה מלכויות. שלשה פסוקים משל תורה, ושלשה משל פתובים, ושלשה משל נביאים [ט], ואחד משל תורה שמשלים בו: **שלש שלש**. אחד של תורה, ואחד של פתובים, ואחד של נביאים. והלכה כרבי יוחנן בן נורי: **מלכויות וזכרונות ושופרות של פרענות**. כגון אם לא ביגד חזקה אמלך עליכם (יחזקאל כ), ויזכר כי בשר המה (תהלים עח), תקעו שופר בגבעה (הושע ה), וכיוצא בהן. וזכרון יחיד, כגון זכרה לי אלהי לטובה (נחמיה ה), אף על פי שהיא לטובה אין מזכירין אותו. וכן הלכה: **רבי יוסי אומר אם**

הַשְּׁלִים בַּתּוֹרָה יֵצֵא. בְּגִמְרָא מְפָרֵשׁ לְמַלְתִּיהָ דְרַבִּי יוֹסִי הַכִּי, וּמְשַׁלֵּם
בַּתּוֹרָה, וְאִם הַשְּׁלִים בְּנִבְיָא יֵצֵא. וְהִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי:

פרק ד - משנה ז

הַשְּׁנִי מִתְקִיעַ. הַמְתַּפְּלֵל תְּפִלַּת הַמוֹסְפִין **[יב]** מִתְקִיעַ, וְלֹא הַמְתַּפְּלֵל תְּפִלָּה
שֶׁל שְׁחָרִית. וּבִשְׁעַת הַשְּׁמֹד תִּקְנוּ כָּךְ, שֶׁגָּזְרוּ שְׁלֹא יִתְקַעוּ, וְהָיוּ אוֹרְבִים
לָהֶם כָּל שֵׁשׁ שָׁעוֹת שֶׁל זְמַן תְּפִלַּת הַשַּׁחַר, לְכָךְ הֶעֱבִירוּ הַתְּקִיעָה מִתְּפִלַּת
הַשַּׁחַר לְתְּפִלַּת הַמוֹסְפִים **[יג]**: וּבִשְׁעַת הַהֲלָל. מִשּׁוּם דְּאִין אוֹמְרִים הֲלָל
בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה וּבַיּוֹם הַכְּפוּרִים **[יד]**, קִתְּנִי וּבִשְׁעַת הַהֲלָל, כְּלוּמַר בְּשָׂאֵר יוֹם
טוֹב שְׂאוּמְרִים הֲלָל:

פרק ד - משנה ח

אִין מְעַבְרִין עָלָיו אֶת הַתְּחוּם. לִילֵךְ חוּץ לְתַחוּם כְּדִי לְהַבִּיא שׁוֹפָר, אוֹ
לִילֵךְ לְשִׁמְעַת הַתְּקִיעוֹת: **בְּדָבָר שֶׁהוּא מְשׁוּם שְׁבוּת**. כְּגוֹן לְחַתְּכוֹ בְּסַכִּין:
בְּדָבָר שֶׁהוּא מְשׁוּם לֹא תַעֲשֶׂה. כְּגוֹן לְחַתְּכוֹ בְּמַגְרָה, דְּהוּיָא מְלֹאכָה גְמוּרָה
שֶׁל חֲרִישֶׁת עֵץ. וְאִיכָא דִּמְתַּנִּי אִיפְכָא, דְּבָר שֶׁהוּא מְשׁוּם שְׁבוּת, מְגַל שְׂאִין
דְּרָךְ לְחַתֵּךְ בּוֹ. דְּבָר שֶׁהוּא מְשׁוּם לֹא תַעֲשֶׂה, סַכִּינָא דְאוֹרְחִיהָ הוּא: **אִם**
רָצָה לְתַן לְתוֹכוֹ יֵין [יח]. וְלֹא אֲמַרְיִנָן מִתְקַן מְנָא הוּא: **אִין מְעַכְבִּין אֶת**
הַתִּינּוּקוֹת. שֶׁהִגִּיעוּ לְחַנּוּךְ, וְאֶפְלוּ בְּשַׁבַּת **[יט]**, כְּדִי לְחַנְכֵן בְּמִצּוֹת, שִׁיְהִיוּ
מְלַמְּדִין לְתַקְעַת בַּיּוֹם טוֹב שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה: **וּמִתַּעֲסָקִים בָּהֶם**. וְלִיכָא לְמַגְזֵר
דְּלִמָּא אֶתּוֹ לְאַתּוּי אַרְבַּע אַמּוֹת בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים, דְּהָא אֵינּוּ טְרוּד בְּמַצָּנָה
אַלָּא מִתַּעֲסַק בְּעִלְמָא. וְלֹא גָזְרוּ שְׂמָא יְבִיאֵנוּ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים
אַלָּא בְּזְמַן שֶׁהוּא חַיָּב בַּתְּקִיעַת שׁוֹפָר, שְׁמַתּוּדָא שֶׁהוּא טְרוּד לְצֵאת יָדַי
חוּבְתוֹ יִשְׁכַּח אֶת הַשְּׁבַת:

פרק ד - משנה ט

סדר תקיעות שלש. אחת למלכויות, ואחת לזכרונות, ואחת לשופרות: **של שלש שלש.** תקיעה ותרועה ותקיעה לכל אחת ואחת. לפי שנתאמר שתי תרועות במקרא בראש השנה, ותרועה אחת ביום הכפורים של יובל, וילפינו שביעי שביעי לגזרה שוה לתן את האמור של זה בזה, ותרועה האמורה ביום הכפורים של יובל אנו נותנין אותה לראש השנה, נמצאו בראש השנה שלש תרועות, ושתי תרועות האמורות בראש השנה נותנין אותן ליום הכפורים, נמצאו שלש תרועות ביום הכפורים. וכל תרועה, פשוטה לפניך ופשוטה לאחריה, דתניא מנין שפשוטה לפניך, תלמוד לומר (ויקרא כה) והעברת שופר תרועה, ומנין שפשוטה לאחריה, תלמוד לומר (שם) תעבירו שופר **[כב]**, הרי העברה תחלה וסוף ותרועה בינתיים. ולשון העברה פשוטה משמע העברת קול אחד פשוט, הרי לשלש תרועות של ראש השנה שש תקיעות, והרי לה שלש של שלש שלש: **שעור תקיעה.** שעור כל התקיעות, שהם שש תקיעות: **כשלש תרועות [כג].** נמצא שעור תקיעה אחת כחצי תרועה: **שעור תרועה כשלש יבבות.** שלשה קולות בעלמא של כל שהן. ויש מפרשים שכל יבבא היא שלשה כחות של כל שהן, נמצא שעור תרועה תשעה כחות של כל שהן, והכי מסתברא: **תקע בראשונה.** פשוטה שלפני התרועה תקע כדרךה. ומשך בשניה, תקיעה שלאחר התרועה משך כשתים, לצאת בה ידי שתים שהיה צריך לעשות זו אחר זו, פשוטה שלאחריה דמלכויות ופשוטה שלפניה דזכרונות **[כד]**: **אין בידו אלא אחת.** דאפסוקי תקיעה אחת לשתים לא מפסקינן: **מי שברך.** התפלל תפלת המוספין וברך תשע ברכות: **כשם ששליח צבור חיב.** בין בברכות של ראש השנה בין בתפלות של כל השנה, ואינו יוצא ידי חובתו אלא בתפלה שמתפלל הוא בעצמו, כך כל יחיד ויחיד הבקי ויודע להתפלל אינו יוצא ידי חובתו אלא בתפלת עצמו, בין בראש השנה בין בשאר כל ימות השנה. ואין שליח צבור יורד לפני התבה אלא להוציא את שאינו בקי **[ל]**: **שליח צבור מוציא את הרבים ידי חובתם.** בין בקי בין שאינו בקי, בין בברכות של ראש השנה בין בתפלות של כל השנה. ולמה צבור מתפללין בלחש, כדי להסדיר שליח צבור את תפלתו. והלכה כחכמים בברכות של כל השנה שאין שליח צבור מוציא אלא את שאינו בקי, אבל בברכות של ראש השנה ושל יום הכפורים ושל יובל שהן תשע ברכות ארכות ואין הכל בקיאים בהן, הלכה כרבן גמליאל שכשם שמוציא את שאינו בקי כך מוציא את הבקי: